

PINNGORTITALERIFFIK · GRØNLANDS NATURINSTITUT

**Pinngortitamik ilisimasaqarneq
atugarissaarnermut inuiaqatigiinnillu
ineriartortitsinermut pingaartuuvoq**

Periusissatut pilersaarut 2018-22

Saqqummiisuuvog:

Grønlands Naturinstitut ©

Pinngortitaleriffik © Grønlands Naturinstitut • Greenland Institute of Natural Resources

Postboks 570 • 3900 Nuuk • Tlf. +299 36 12 00 • Fax +299 36 12 12 • e-mail info@natur.gl www.natur.gl

*Aallatap allaqqin-
nerata qaassis-
sarisaat:*

1.0 – November 2018

Aaqissuisut:

Henrik Lund, Emma Kristensen

Imarisai

Pinngortitamik ilisimasaqarneq atugarissaarnermut inuiaqatigiinnillu ineriartortitsinermit pingaartuuvoq	1
Suliassat	2
Anguniagaq	2
Periusissatut pilersaarummi siunnerfiit	2
Periusissatut pilersaarummi 2018-2022-mut suliassat immikkut samminiakkat	3
Pisuussutit uumassusillit	3
Uumassusillit ataqatigiiffii	4
Silap pissusianut tunngassuteqartuni ataqatigiissumik ilisimatusarnerit	4
Avatangiisit	4
Ilinniartitaanerit	4
Paasissutissaatit	5
Angusaqarniarnermi tunaartassat	5
Aningaasaqarnermi sinaakkutaasut	6
Aningaasanut Inatsisitigoortumik tunngaviusumik aningaasaliissutit	6
Avatangiisinut Aatsitassanullu Immikkoortortaqarfimmut aningaasaliissutit	6
Silap Pissusianik Ilisimatusarfimmut aningaasaliissutit	7
Ilinniartitaanernut aningaasaliissutit	7
Suliniutinut avataaniit aningaasalersuinerit	7
Atortulersuutit	7
Illuutit	7
Angallatit	8
Avatangiisinut nukissiuuteqarnermullu periusissatut pilersaarut	8

Pinngortitamik ilisimasaqarneq atugarissaarnermut inuiaqatigiinnillu ineriartortitsinermit pingaartuuvoq

Inuiaqatigiinnut kalaallinut pinngortitap pissarititaanik iluaquteqarneq pinngitsoorneqarsinnaanngilaq, taamaakkaluartorli pisuussutinik uumassusilinnik iluaquteqarnermi pinngortitami ataqatigiissutsit - ilaatigut paasiuminaassinnaasartut – silap pissusiata allanngoriartorneranit, aatsitassarsionermit, suliffissuaqarnermit takornariaqarnermillu sunnerneqartarput. Taamaattumik avatangiisit, uumassusillit ataqatigiissusiisa inuullu akornanni pissutsit attuumassuteqartut tunngaviusumik ilisimasaqarfiginissaat Kalaallit Nunaanni pingaaruteqarlunnarpoq.

Pinngortitami pisuussutit qanoq issusiannik ilisimasaqassuseq tamatumalu qaffassaavigineqarnera, ukiorpassuarni amerlasoorpassuariarluni utkattumik misissuiuarnikkut alaatsinaannikkullu aammalu pinngortitami ataqatigiissutsit pillugit qaqugumorsuaq ilisimajuagassanik katersaateqarnerup annertusarneqarnera, ilisimatusartuarnikkut qulakkeerneqassaaq. Naalakkersuinermi inuussutissarsionermilu aaliangersaasarnerni kiisalu inuiaqatigiit imminnut nammassinnaalernissaat qulakkeerniarlugu ineriartortitsinermi misissuisarnertigut ilisimatusarnikkullu ilisimalersimasat pinngitsoorneqarsinnaanngitsumik toqqammaviulersimapput.

Inuiaqatigiit ineriartortittuarneqarnissaat atugarissaartuarnissaallu qulakkeerniarlugit ilisimasat, uuma siuliani eqqartorneqartut, katersorneqarnerisa annertusaagivigineqartuarnissaat Pinngortitaleriffimmit siunnerfeqartumik sulissutigineqartuassaaq.

Ilisimatuussutsikkut angusat siunnersuisarnerillu ammasumik oqaloqatigiissutigisarnerisigut paasissutissiilluarnertigullu, pissusissamisoortumik inuillu pilersitaasa kingunerinik pinngortitamut sunniutaasut pillugit apeqqutini, innuttaasut tamarmik paaseqatigiissutigisariaqagaanni Pinngortitaleriffik qulakkeerinneqataasassaaq. Pinngortitaq pillugu ilisimasaqassuseq qaffassarniarlugu ilinniartitaanernik pilersitsinertigut Kalaallit Nunaata imminut nappassinnaanerulernissaa taparserneqassaaq.

Pinngortitaleriffiup atuutsinneqarnera pillugu inatsit, inuiaqatigiinni pisariaqartitat kiisalu aningaasaliissutigut periarfissiissutit aallaavigalugit periusissatut pilersaarut manna 2018-2022 oqaasertalersorneqarpoq. Periusissatut pilersaarummi inuiaqatigiinni kalaallini siunissami pisariaqartinneqalersinnaasut eqqanaarsarsimaffiginiarneqarput kiisalu Kalaallit Nunaanni nunanilu allani ineriartornikkut pilerartortut siorngersimaarfiginiarneqarlutik. Periusissatut pilersaarummi anguniagassiissutit aningaasaliissutinik amerlanerusunik piginnaasatigullu qaffasinnerusunik pisariaqartitsisussat imaannaanngitsuupput, peqatigisaanilli suliffeqarfiup suleriaatsimigut patajaallisarneqarnissaa aammalu sulianik ingerlatarerikkani pitsaanerusumik naammassinnitalernissaaqulakkeerneqassaaq.

Periusissatut pilersaarut iliuusissatut pilersaarummik malitseqartinneqarpoq, tassani suliniutissat tigussaasut aammalu ingerlanniakkat anguniagassiissutaat erseqqissut atuarneqarsinnaapput. Iliuusissatut pilersaarummi suliat ingerlanneqareersut, suliniutissatut pilersaarutit aningaasalersorneqarnissaannullu iliuuserineqartussat ilanngullugit allaaserineqarput.

Suliassat

Pinngortitaleriffik suliffeqarfiuvoq nammineq ingerlattoq arlaannaannullu attuumassuteqanngitsumik ilisimatusarnernik suliaqartoq, inatsillu 8. Juni 1994-imeersoq naapertorlugu suliassaralugit:

- Kalaallit Nunaanni eqqaanilu pisuussutiniq uumassusilinnik piujuartitsiniarnermik tunngaveqartumik iluaquteqarnerup kiisalu avatangiisit uumassusillillu assigiinngisitaartuaannarnissaannik aqqutissiuineq qulakkiissallugu.
- Namminersorlutik Oqartussanut suliassa qarfigisamini siunnersuisuusassaalluni.
- Ilisimatusarnerminit inernerusunik avammut saqqummiussisassalluni.

Anguniagaq

Inatsimmi tunngaveqarluni suliassarititaasut aallaavigalugit Pinngortitaleriffiup pingaarnertut suliassarai:

- Ilisimatuussutsikkut tunngavigineqartut ullutsinnut naleqquttut pitsaassutsimikkullu qaffasissut.
- Siunnersuinerit nunani tamalaani ilisimatuussutsikkut sulineri maleruagassat naapertorlugit suliaasut piffissaq eqqorlugu saqqummiunneqartassapput.
- Inuiaqatigiit pisariaqartitaat naapertorlugit paasisutissiisarnertit paasinarluartut saqqummiunneqartassapput.

Periusissatut pilersaarummi siunnerfiit

Pinngortitaleriffiup pimoorussilluni sulissutiginiarpai:

- Avangiisit piujuartinneqarnissaat qulakkeerunneqarnissaallu eqqarsaatigalugit inuiaqatigiit ingerlatitaanerisa inuussutissarsiornikkullu pisariaqartitatikorfortorniarlugit **pingaarnersuiulluni suliniutinik angusaqaataasumik ingerlatsisoqassasoq.**
- Suliffeqarfiup allallumi suleqatigisartakkat atortorissaarutaannik ataqatigiissakkamik atorluanaanikkut **pisuussutiniq uumassusilinnik malinnaaffiginnilluni avatangiisinillu misissuisarnerpassuit nangittumik annertusisamillu ingerlanneqassapput.** Suliniutinik ingerlataqarnermi suleqatigisartakkat nunat tamalaaneersut aammalu suliassanik agguataarilluarnertigut peqataasunut tamanut pissarsiaqaataanerpaaq anguniarneqartassaaq.
- Inuiaqatigiit siunissami pisariaqartilerninnaasassaat siorngersimaarfiginiarlugit **suliassa qarfinni aaliangersimasuni ilisimatuussutsikkut siunnersuisarnerit** pisuussutinut uumassusilinnut, avatangiisinut silallu pissusianut tunngassuteqartuni suli amerlaneruni suliaqartalernissat anguniarneqassapput. Pinngortitaleriffik nunarsuaq tamakkerlugu ilisimatuussutsikkut ataatsimiitaliani peqataassaaq nunanilu tamalaani ilisimatuussutsikkut sulineri maleruagassat naapertorlugit pitsaassusileeqaataasassalluni, ilisimatusarnermilu inernernik piffissaq eqqorlugu naammassisaqartarnissamik qulakkeerinnittassalluni.
- Silap pissusiata inuillu sunniutaannik peqquteqartumik t pinngortitap uumassusillillu ataqatigiinnerisa allanngoriartuutaannik paasisaqarnerunissaq sulissutigissallugu.
- **Ilisimatusarnikkut suliniutit annertusaavigineqassapput** nunat tamalaat akornanni suleqatigiissutigineqartuni amerlanerusuni annertunerusunilu peqataasarnertigut.
- **Paasisutissaatit** Pinngortitaleriffimmit ilisimatusarfeqarfinnillu allanit ilisimatusarluni suliniutitigut kiisalu malinnaaffiginnilluni misissuisarneritigut **pissarsiarineqarsimasut katersorneqarlutik atoriaannangorsarneqarnissaat** anguniarlugu databasenik ineriartortitsisoqassaaq suleqatigiinnissamillu isumaqatigiissusiortoqartassalluni.
- Pinngortitap pillugu ilisimatusarnerni aammalu ilisimatusariaatsit akimorlugit suleqatigiittarnerni **suleqatikkuminartuarnissap aammalu pissusissamisoortumik suleqatigineqartussatut isigineqarneqartuarnissap sulissutigiuarnissaa.**

- Nuummi illuutitut atalligut **Issittumi tamarmi ilisimatusarnerit ilinniartitaanerillu ilisimatusariaatsit akimorlugit** ineriartuutigisassaannik “Eqiteruffimmik” pilersitsinissaq.
- Pinngortitaleriffiup ilisimatusarfittut isigineqarneranik apeqquusiingikkaluarluni **sumiiffimmi ilisimasat ilisimatusarluni sulinermi sapinngisamik annertunerpaamik ilanngunneqarnissaannik** suliniuteqartuarnissaq.
- Tusagassiuutitigut nittartakkatigullu attaveqatigiilluartarnertigut paasisutissiilluartarnertigullu **Pinngortitaleriffik inuiaqatigiinni eqeersimaartumik saqqumilaartinneqassaaq**. Pinngortitaq pillugu aalisartunik piniartunillu atuisartunillu allanik attaveqatiginnittarnerit pitsanngorsarneqassapput internetsikkut attaveqatigiittarfinni peqataanerulernikkut.
- Suleqatigiissutigisat amerlinerisigut qaninnerusumillu attaveqatigiittarnertigut **inuussutissarsiutinik ingerlataqartunik suleqateqartarnerit pitsanngorsarneqassapput**, suliniutinillu nutaanik aallartitsilernerni suliniutigiinakkap inuiaqatigiinnit iluaqutissarsiffigineqartarnissaa pingaartinneqartassalluni.
- **Kalaallit Nunaanni pinngortitamik ilisimatusarnerit ineriartortinneqarnissaanni peqataassalluni** universitetinillu suleqateqartarnerit amerlasarneqassapput. Pinngortitaleriffik Nunatta ilinniartitaanikkut ingerlatsineranut pikkorissaasarnertigut aammalu aasaanerani ilinniartitsisarnertigut tapertaassaaq, taamaalillunilu Nunatsinni ilinniarsimassutsimik qaffassaaqataassalluni.
- **Nunarsuarmioqatigiit akornanni unammillersinnaassuseq** ilinniartitseqqittarnertigut immikkullu piginnaasat pitsanngorsartuarnersigut **qaffassarneqartuassaaq**.
- **Suliffisialaajuarnissamik sulissutiginnittuarnissaq**, taamaalilluni sulisorisat ilorrisimaartut sulilluurtullu piginnarneqassallutik. Nunatsinniit suliakkiunneqartartut aqutugalugit avammut aningaasaliissutaasartut maani suliarinnittalernikkut uterteqqinniarneqassapput, taamaalilluni **suliffeqarfiup aningaasaqarnera patajaatsoq qulakkeersimaarniarneqassalluni**.

Periusissatut pilersaarummi 2018-2022-mut suliassat immikkut samminiakkat

Pinngortitaleriffik ukiuni iliuusissatut pilersaaruseriorfusuni maannamut suliareriikkaminik ingerlatsiinnassaaq aammalu pilersaarummi matumani anguniakkat naapertorlugit suliassanik tulleriarissalluni. Taamaakkaluartorli ilisimatusarnermi suliassat siuliani taasat avataanni ilanngullugit suliqaarnermi immikkut ineriartortitassatut samminiakkanik Pinngortitaleriffik aallussaqaarniarpoq. Immikkut iliuuseriniakkat taakkartorneqartussat tamakkerlutik sunniutiginiartussaavaat Pinngortitaleriffiup immikkoortortaani ilisimatusarnermik suliqaarfusuni aammalu avataaneersunik ilisimatusarfeqarfinnik apeqqutini ilisimatusarnermut, aqutsinermut, ilinniartitaanernut kiisalu inuussutissarsiutinut tunngassuteqartuni ilisimatusariaatsit akimorlugit suleqatiginnittarnermik nukittorsaanissaq. Tassunga killinniarluni aningaasaliissutissat aqutissiuisuusussat nutaat pissarsiariniarneqassapput ingerlatat pioreersut sukateriffiginerisigut, nutarsaaviginerisigut kiisalu tulleriarneqqissaarnikkut.

Pisuussutit uumassusillit

Pinngortitaleriffik immikkut ittumik iliuuseqassaaq pingaartumik sinerissap qanittuani aalisakkat aammalu aalisakkat immami ikerinnaasiortartut pillugit tunngaviummik ilisimasat pitsanngorsarniarlugit. Aalisagaqatigiiaat pineqartut ataqaatigiiffii, annertussusiat, ingerlaariaasiat amerleriarsinnaassusiannullu tunngassuteqartut sukumiinerusumik paasiniarneqassapput. Imartani aalisagaqatigiiaanik nutaanik misissuinerulernikkut, misissuariaatsillu pitsanngorsarlugit ineriartorteqqinnerisigut, pisuussutigilersimasatta nutaat siammarsimassusiat takussutissiorluarniarneqassaaq.

Uumassusillit ataqatigiiffii

Pinngortitaleriffimmeersut immap naqqani uumasoqatigiiaat aalisagaqatigiiaallu ikerinnaasiortut ataqatigiissusiannut tunngassuteqartunik paasisaqarneruniarlutik immikkut misissuisarniarput. Immap naqqani uumassusillit nalunaarsornerisigut malinnaaffiginiarlugillu misissuiffigisarnersigut uumasoqatigiiaanik assigiinngitsunik peqassuseq paasisaqarfigineqassaaq. Tamatuma saniatigut misissuisarnerit aamma immap naqqata uummavittut kiisalu uumasoqatigiiaat malussarissusiannut tunngassuteqartut siunnersuiniarnernut aammalu inuussutissarsiortut pisariaqartitaannik paasissutissanik, tunngavilersuutitut atugassanik, minnerunngitsumillu paasissutissanik silap pissusiata allanngoriartorneranut tunngassuteqartunik pissarsivigineqassapput. Uumassusilinnik imaani ikerinnaasiortunik ilisimatusarnerni taakkua nerisarisartagaannullu tunngassuteqartunik imaaniilu kiisortut sunniutigisartagaat pillugit ilisimasanik katersisoqassaaq.

Silap pissusianut tunngassuteqartuni ataqatigiissumik ilisimatusarnerit

Pinngortitaleriffimmiut silap pissusiata allanngoriartornerata kingunerisaanik paasisaqarneruniarlutik ilisimatusarnitik annertusarniarpaat. Allanguutit imaani uumassuseqassutsip ataqatigiinneranik kalluaasartut assersuutigalugu suulluunniit pineqartut sananeqaataannut, sananeqaatsimikkut akuinut uumassusiliinnullu sunniutigisartagaannut tunngassuteqartut paasisaqarfiginerunissaat anguniarneqassaaq. Misissuisarnissat siuliani taakkartorneqartut Pinngortitaleriffimmeersut pisuussutit uumassusillit pillugit misissuisarnerinut taputartuunneqassapput, paasissutisallu pissarsiarineqartut inuiaqatigiit allannguutit naleqqussarniarnerannut attanneqarsinnaasumillu ineriartortitsiniarnerannut ilapittuutaassallutik.

Avatangiisit

Pinngortitaleriffiup Avatangiisinut Aatsitassanullu Immikkoortortaqaqfimmii Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit apeqqutini avatangiisinut tunngassuteqartuni pisortanut siunnersuisartut sallerpaatut inissinnissaa sulissutigissavaa. Immikkoortortaqaqfimmii sulisorisat piginnaasamikkut nunarsuarmi tamarmi maleruaqqusat qaffasinerpaartaannik naammassinnissinnaalersillugit ilinniarteqqinnerisigut immikkoortortaqaqfik ilisimatusarfeqaqfennit allanit aammalu inuussutissarsiortunit Nunatsinneersunit nunanillu allaneersunit sullissisussatut suleqatigerusutatullu sallerpaatut inississaaq. Immikkoortortaqaqfik nunami uumassusillit ataqatigiissusiannut tunngassuteqartut salliutillugit suliniuteqassaaq, ukiullu periusissatut pilersaarusiorfigineqartut ingerlanerini aatsitassarsiornermik ingerlataqarnermi avatangiisinut imikoorutigisat pillugit piginnaasatigut siuttutut inissinniarluni.

Ilinniartitaanerit

Pinngortitaleriffik Ilisimatusarfik universitetillu allat suleqatigalugit Issittumut sammititanik pinngortitami ilisimatusarnerni bacheloritut masteritullu ilinniartitaanernik pilersitseqataassaaq. Pinngortitaleriffik ilinniarnertuunngorniarninnut attaveqartarniarpoq, kiisalu pikkorissaasarnernik soorlu ph.d-nngornianik, aasaanerani ilinniartitsinernik ilinniartitsisunillu ilinniartitseqqittarnerni suleqataasarniarluni. Kalaallit Nunaanni Peqqissutsimik Ilisimatusarfeqaqfik issittumi peqqissutsimut avatangiisinullu tunngassuteqartuni aamma suleqatigineqartassaaq.

Paasissutissaatit

Pinngortitaleriffik pinngortitaq avatangiisillu pillugit paasissutissanik katersuivimmik pilersitsiniarpoq. Kalaallit Nunaat pillugu paasissutissaatit katersorneqarnissaat siunertariaqarpoq. . Tamatumani paasissutissat Kalaallit Nunaannut tunngassuteqartut, taakkulu paasinarsarneqarnerinut attuumassutillit pisariitsumik nunarsuarmioqataasunit tamanit pissarsiarilertorneqarsinnaanissaat anguniagaavoq. Katersuivissaq immikkoortortaqrarfiit allat suleqatigilluinnarlugit akimorlugilli suleriaaseqassaaq Katersuivik paasissutissanik aaqqissuussamik katersinernernik, pitsaassusiliinernik kiisalu uppernarsaanernik minnerunngitsumillu saqqumilaartitsinernik naleqartitsinerulernernillu suliaqassaaq. Katersuiviup paasissutissaatit pigisat sapinngisamik amerlanerpaat ilisimasaqarfiginissaat, Katersuivinnik allanik suleqateqartarnerit aammalu paasissutissanik paarlaasseqatigiittarnernik, ilisimasat tunngavigalugit nalilersuinernik saqqummiussisarnernillu qulakkeerinnittarnernik akisussaaffeqassaaq.

Angusaqarniarnermi tunaartassat

Pinngortitaleriffiup ilisimatusarfeqarfittut ingerlatsinerani arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik aammalu ilisimatusarnerni periutsit akuerisaasut aallaavigalugit suleriuseqarnerit qitiupput. Pinngortitaleriffiup ilisimatusarfeqarfittut isigineqarneranisuliffeqarfiup suliaarsaasa, aqutsinermi aammalu Naalakkersuinernik suliaqarnerup erseqqilluinnartumik immikkoorteqarnerinik naqissusiijuarnissaq pingaartuuvoq.

Pinngortitaleriffiup ilisimatuussutsikkut suliaqarnermi angusarisartakkamigut tutsuiginassusia, siunnersuinernik suliaqarnermi pitsaassutsimik qulakkeerinnittarnera naggataagullu uppernassusia sulisorisat piginnaasamikkut qaffasissumik inissisimanissaannut nunanilu tamalaani ilisimatuussutsikkut suliniaqatigiiffinni naammassisaristakkat pitsaassusilerneqartarnerisigut qulakkeerneqassaaq.

Suliffeqarfiup atorfinitsitsisarnernigut siunniussai tunngavigalugit sulisoqarnermik aqutsineq ilinniartitseqqittarnernillu ingerlatsiuarnerit pingaartillugit sulisorisat piginnaasaannik ineriartortitsiuarneq qaffasissumillu inissisimajuarnissaannik aallussinerit qulakkeerneqartassapput, tamannalu atorfeqartitanut tamanut atuuppoq.

Pinngortitaleriffik suliffikkuminartuussaaq orniginartoq, sulisutut ineriartornartoq aammalu suliffik ileqqorissaartumik pissuseqartussaataaannernik kiisalu sulisunik tarnikkut timikkullu atugarissaartitsilluarnisamik piumasaqaateqarfiusoq. Sulisorisat isumassarsiullaqqissut, pimoorussisut, suleqatikkuminartut pikkorissullu pigiinnarneqarnissaat pissarsiarineqartarnissaallu atorfinitsitsisarnertigut qulakkeerneqartassaaq. Pinngortitaleriffik suliffeqarfiusaaq Kalaallit Nunaanni sorlaqarfeqartorlusooq, taamaattorli peqatigisaanik nunarsuarmioqataaannermi akuulluni suliffeqarfiusoq pitsaassutsimik nutaaliornernillu attassiinnarumalluni pingaartitsisoq.

Anguniagassiissutitut siunnerfigineqartut anguniarnerini suleqatigisartakkanik nunanit tamalaaneersunit ilisimasat suliaassallu tungaasigut ikioqatigiissuteqartarnerit avaqqunneqarsinnaanngillat. Taamaammallu suleqatigisartakkat, tapersersoqatigisartakkat attaveqarfigisartakkallu attattuarnissaat ineriartorteqqittuarnissaallu pingaaruteqarluinnartuuvoq.

Pitsaasumik, paasinarluartumik siunnerfeqarluartumillu paasissutissiisarnertigut attaveqatigiittarnertigullu Pinngortitaleriffik tutsuiginaateqarluartumik avammut nittarsaanneqartassaaq. Suliffeqarfiup sunniuteqarsinnaassusia paasiuminarsaanikkut ammasumillu periuseqarnikkut qaffassarneqassaaq. Pinngortitaleriffimmeersut misissuisarnertigut paasisarisartagaat saaffiginiakkat qanittumik attaveqarfigineqartarnerisigut toqqaannartumik atorneqarsinnaasunngortinneqartassapput.

Suleriaatsit allaffissornikkullu aqqissuussisimanerit uppersakkamik assigiissarneqarnerisigut suliffeqarfimmi naammassinnissinnaassuseqarnek pitsaassutsimillu qulakkeerinneriaatsit qaffassarneqassapput. Peqatigisaanik Pinngortitaleriffiup isertuaatsumik tutsuiginartumillu aqutseriaaseqarnermigutsuliffeqarfittut ineriartortuarnissi qulakkeerniarpa.

Atortulersuutit, soorlu illuutit, umiarsuit misissuutit atortullumi pitsaasut kiisalu atortuutit atorneqartarnerinik ataqatigiissarilluartarnerit allaffissornerullu ingerlalluartup Pinngortitaleriffik suliffeqarfittut patajaallisassavaat.

Aningaasaqarnermi sinaakkutaasut

Pinngortitaleriffik anguniakkaminik naammassinnissappat aningaasaliissutitigut sinaakkusiunneqartut naatsorsuutigineqarsinnaasumik pitsaasumillu inissisimasariaqarput, taakkulu annertusartuarneqarnissaat sulissutigineqassaaq. Suliffeqarfiup aningaasalersorneqarnera arlalinnik immikkoortortaqaq, taakkulu tapertariittutullusooq imminnut ikorfartoqatigiipput.

Aningaasanut Inatsisitigoortumik tunngaviusumik aningaasaliissutit

Inatsisartut Aningaasanut Inatsisaatigoortumik tunngaviusumik aningaasaliissutigineqartartut kontomut 77.05.02-mut immikkoortinneqartarput, taakkulu illuutitik umiarsuarnillu misissuutitik ingerlatsinernut, sulisorisat aningaasarsiaqartinneqarnerinut aammalu Pinngortitaleriffiup tunngaviusumik ingerlassaanut atugassiissutigineqartarput. Uumasunik malinnaaffiginninniarluni utikattumik misissuisarnernut aningaasat atorneqartartut tunngaviusumik aningaasaliissutiniit matussuserneqartarput. Taamatut misissuisarnerit nalinginnaasumik ingerlatsinertut isigineqarlutik avataaniit aningaasaliiffigineqarnek ajorput. Tunngaviusumik aningaasaliissutigineqartartut 10 %-iit ikinnerusut suliniutinut ilisimatusarnernut attuumassuteqartunut atorneqartarput.

Tunngaviusumik aningaasaliissutigineqartartut ilanngartorneqalinnginnissaat anguniarlugu Pinngortitaleriffik tunngavilersukkamik uppersaasersukkamillu suliuassaaq. Peqatigisaanik tunngaviusumik aningaasaliissutit qaffanneqartariaqartassapput, suliassat nutaat assersuutigalugu uumasooqatigiiaanik nutaanik malinnaaffiginninniarluni utikattumik misissuisarnerit amerlineqarnerini.

Avatangiisinut Aatsitassanullu Immikkoortortaqaqarfimmut aningaasaliissutit

Pinngortitaleriffiup Avatangiisinut Aatsitassanullu Immikkoortortaqaqarfia Avatangiisinut Qullersaqarfiup Aatsitassanut immikkoortortaqaqarfianit aningaasaliissutinillu avataaneersunit aningaasalersorneqartarpoq. Aarhusip Universitetiata ataaniittup DCE'p Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat aatsitassarsiornernut tunngasuni avatangiisit pillugit siunnersuisuusarnissamik isumaqatigiissuteqarfigaa. Taamaattorli Pinngortitaleriffimmi Avatangiisinut Aatsitassanullu Immikkoortortaqaqarfik isumaqatigiissusiornermi tamatamani ilaavoq siunnersueqataasarlunilu. Aatsitassarsiornernut atatillugu avatangiisit pillugit siunnersuisarnerit, soorlu taamani Kalaallit Nunaanni Aalisakkanik Misissuiveqarfiup Nunatsinnut nuunneqarnissaanik aaliangernertut ittumik, ilumut Nunatsinniit akisussaaffigineqalernissaat qulakkeerniarlugu naalakkersuinermit suliaqartut aaliangiussaqaqarnissaat apequtaaginnarpoq.

Suliassaqaqarfii taama ittut Nunatsinnit akisussaaffigineqalernissaat Pinngortitaleriffimmit sulissutigineqassaaq, peqatigisaanillu aningaasaliissutaasartut malinnaatinneqarnissaattaq qulakkeerniarneqassaaq. Pinngortitaleriffiup Avatangiisinut Aatsitassanullu Immikkoortortaqaqarfia

sulinera Inatsisartut Aningaasanut Inatsisaatigoortumik aningaasalersorneqalernissaa anguniagaassaaq, taamaalillunilu avataaniit aningaasalersorneqarnera qimanneqassalluni.

Silap Pissusianik Ilisimatusarfimmut aningaasaliissutit

Kalaallit Nunaanni Silap Pissusianik Ilisimatusarfiup ingerlanneqarneranut Danmarkimi Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu ministeriaqarfik isumaqatigiissuteqarfigineqarpoq, avataaniillu aningaasaliissutitiguttaaq aningaasalersorneqartarluni. Danmarkimik isumaqatigiissuteqarneq 2019-imi naassaaq, aningaasaliissutillu ukiut isumaqatigiissusiorfiusut ingerlanerini ikiliartuaartinneqassallutik.

Silap Pissusianik Ilisimatusarfiup ingerlaannarnissaa ineriartortinneqarnissaalu qulakkeerniarlugit maannakkullu isumaqatigiissutigineqartup sivitsorneqarnissaa, avataaniillu aningaasaliissutigineqartartut amerlineqarnissaat Pinngortitaleriffiup sulissutigissavai.

Ilinniartitaanernut aningaasaliissutit

Pinngortitalerinemik Ilisimatusarfiup, 2017-ip ingerlanerani atulertussap, ingerlanneqarneranut aningaasaliissutit kontomut 40.92.19-imut immikkoortinneqarsimapput. Aningaasaliissutit illorsuup ingerlanneqarneranut kiisalu universitetini masterinngorniartarnernut atorneqartassapput. Pinngortitaleriffik aningaasaliissutinik taakkuninnga aqutsisuuvoq.

Ilisimatusarfik Pinngortitaleriffimik suleqateqarluni bachelorinngorniarluni ilinniartitaanernik pilersitsiniarnerni suleqataassaaq.

Pinngortitaleriffik ilinniartitaanernik sulii amerlanerusunik ingerlatseqataasarniarluni suliniuteqassaaq, aningaasaliissutitigulli matussuserneqartarnissaat apequtaaginnassaaq.

Suliniutinut avataaniit aningaasalersuinerit

Pinngortitaleriffik suliniutinut ingerlaturanut avataaniit aningaasalersorneqartunik 75-it 100-llu akornanni amerlassuseqartunik ukiumut ingerlatsisarpaq. Suliniutit taama ittut Pinngortitaleriffiup ilisimatusarnikkut suliaanut pingaaruteqarluinnartuupput, aammalu sulisorisat tamarmiullutik akissarsiarisartagaasa sisamararterutaannut, 25 %-inut, matussusiisarlutik. Avataaniit aningaasaliissutit nunarsuarmioqativut unammillerlugit pissarsiariniarneqartarput, pissarsiarinissaannullu qinnuteqaasiortut suliaminnut pikkorilluinnartuunissaannik piunasaqaatitaqartarput. Pinngortitaleriffiup suliffeqarfittut angusaqarluartarneranut tunngaviumik aningaasaliissutaasartut saniatigut avataaniit aningaasaliissutinik pissarsisarnerit pequtaqaataalluinnarput.

Avataaniit aningaasaliissutinik sulii amerlanerusunik pissarsisalernissaaq Pinngortitaleriffimmit anguniarneqassaaq suliniutinilu sulii anginerusuni akulikinnerusumik peqataasarnissaaq anguniarneqassalluni.

Atortulersuutit

Illuutit

Pinngortitaleriffiup illuutai tamavimmik aningaasaateqarfinnit aningaasalersorneqarlutik sanaartorneqarnikuupput. Illuutit maanna katillutik 5.500 m²-inik angissuseqalersut ilaat allaffeqarfittut, misissuiveqarfittut, ilinniartitsivittut avataaniillu takkullutik ilisimatusariartortunut ilinniartitsiartortunullu inisimmavigineqartussatut atorneqartarput.

Pinngortitaleriffik "Issittumi Ilisimatusarnernut Ilinniartitaanernullu Eqiteruffik"-mik pilersitsisoqarsinnaanissaanik periarfissarsiornermi aningaasaliisussarsiorsinnaanissamilu suleqataassaaq.

Angallatit

Pinngortitaleriffiup misissuutai *Pâmiut* (1971) aammalu *Sanna* (2012) angallatillu mikinerusut arlallit imaani misissuisarnernut atortarneqartarput. Angallataatit suliffeqarfiup suliassarisaanut qitiulluinnarlutik pingaaruteqarluinnartuupput, minnerunngitsumik imaani pisuussutinik uumassusilinnik misissuisarnerni. Pâmiut avataani misissuisarnernut Sannalu sinerissap qanittuani misissuisarnernut atorneqartarput.

Aaliangiisuulluinnartumik, pisariaqarluinnartumik kiisalu suliassatigut pingaarnersiunermini sallerpaarpaajulluni piaarnerpaarpaamillu misissuutip Pâmiut taartissaanik pissarsiniarluni pimoorussilluni manna sulisoqarpoq. Umiarsuit isumannaatsuunissaannik misissuisartoq OSK-ShipTech A/S misissuereerluni nalilivoq, Pâmiut ukiuni tulluuttuni 15-ini atorneqaannarnissaa innersuussutigianngitsoq: kujaavata ilarujussuata saviminertai manngertornerlutik qajannarsisimapput, kujaavata qajannaallisaatai ajortillutik nungullarujussuarsimapput umiarsuullu ilutungaani immikkoortortat ikualattoqalernerani aammalu pujuliorititsisoqartorujussuannagussagaluarpas ullutsinni piumasagaataasunut naapertuukkunnaarsimapput. Umiarsuup rujoreqarfii aamma nungullavissimapput, taamatullu kuuffeqarfiit innaallagissersorneqarneralu tamavissuarmi taarsersorneqartariaqalersimalluni. Misissuutip maskiinaa, sarpianullu attavia aammalu pisariaqalerfiani motoori ikiortaasariaqartussaq suli atorsinnaassuseqaraluarpas piumasagaataasunullu suli angummatipalaarsinnaagaluartut, umiarsuup atorsinnaassusia sivitsorsarneqassagaluarpas taarsersorneqartussaasariaqassapput.

Qallunaat Nunaanni ilisimatuussutsikkut misissuummik umiarsuarmik nutaamik sanasoqaaqqammerpoq, Pinngortitaleriffimmiillu sivisuumik attartorneqartarsinnaanissaanik isumaqatigiissusiortoqarniarsarivoq, kisiannili umiarsuarmut akiliutissat aningaasaliissutit suli inissinneqarnikuunngillat. Pineqartoq attartorneqarsinnaassappat Pinngortitaleriffimmut iluaqutaassagaluqaq, nammineerlunimi umiarsuarmik misissuummik sanatitsinissamut aningaasaliissutissanik ujartuinissaq pisariaqassanngimmat. Ajoqutissaali unaassaaq: uumassusilinnik malinnaaffinninniarluni utikattumik misissuisarnerit amerlineqassappata misissuisarnissanut umiarsuup attartornissanut ullut atugassat amerlavallaalertussaapput. Taamaattumik Pinngortitaleriffimmiit sulissutigissavarput periarfissamik allamik ujartuinissaq, ilaatigut umiarsuarmik atornikumik nutaamilluunniit pisiniassagaanni aningaasaliissarsiortoqarsinnaalluni.

Aamma iliuusissatut pilersaarummi matumani anguniakkat naammassiniarlugit umiarsuaaqqap misissuutip Sannap piginnaasai annertusarniarneqarput atortorissaarutini multibeam sonarilerniarneqarluni hydroakustiskimillu atortulerniarneqarluni.

Avatangiisinut nukissiuuteqarnermullu periusissatut pilersaarut

Pinngortitaleriffik suliffeqarfiuvoq angisooq pisuussutinut uumassusilinnut avatangiisinullu tunngassuteqattuni siunnersuinerneq suliaqarfiuvoq, taamaattumillu ingerlatsinermini avatangiisinut mingutsitsinnginnissaq eqqarsaatigalugu iliuutsimigut tamatigut mianerinnittumik periuseqartartussaq. Pinngortitaleriffik inuiaqatigiinni saqqumilaartuuvoq, sulisorisallu tamatigut akisussaassuseqartumik suliffeqarfisik sinnerlugu sassartarnissaat kissaataavoq. Una pilersaarut ima atorsinnaassuseqassaaq, aningaasaliissutit avatangiisillu eqqarsaatigalugit pissarsissutaanerpaamik angusaqaataaniartussaalluni.

Silap pissusiata allanngoriartornera pisuussutillu killeqaleriartornerat nassuerutigalugit Pinngortitaleriffik ulluinnarni ingerlatsinermini avatangiisinik mingutsinnaveersaaqataassaaq CO₂-millu aniatitsivallaannginnissaq sulissutiguassalugu. Pinngortitaleriffiup siunnersuisarnermigut innersuussutigisartakkani maleruarlugit suliffeqarfittut akisussaassuseqartutut takutitseqataassaaq.

Pinngortitalerfiffik mingutsitsinermut akiuiniqataalluni atortunik sapinngisamik imermik orussamillu annikinnerpaamik atuisunik pissarsiniartassaaq. Eqqagassat annikinnerpaaffianiitinniarneqassapput, uumasussusillillu ataqatigiiffiik sunniinerlussinnaasunik atortunik atuisariaqartarnerit appasinnerpaamiitinniarneqassapput.

Avatangiisit pillugit aqutsineq anguniakkallu

Naalagaaffiit Peqatigiit qullersaqarfianni ingerlatseriaatsikkut avatangiisinik mianerinninniarluni maleruagassiorsimaneq "Global Compact Toolbox 2017"-imik taaguuserneqartoq isumassarsiatsialaasoq , tunngaviummik ima maligassaqaqtitsivoq:

- Suliffeqarfiup mianerinnittussaaneermik periuseqartussaataaneq aallaavigalugu avatangiisinut tunngatillugu unammilligassat siorngersimaarniartussaavai.
- Suliffeqarfik avatangiisinut tunngatillugu akisussaassuseqarnerusumik pissusilersortoqarnerunissaa anguniarlugu maligassiuusuusaaq.
- Suliffeqarfiup atortulersuutunik (teknologiinik) nutaanik avatangiisinik mianerinninnerunissamik siunertaqarluni suliaasunik atuinerunissaq ineriartortitseqqinniarnerrillu tapersersugarissavai.